

ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISHNING AHAMIYATI.

THE IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

ВАЖНОСТЬ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

Axmedova Kamola Ashirmamat qizi

Abduvahobova Gulnoza Axrorbek qizi

Andijon davlat pedagogika insituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti

Kimyo yo'nalishi 2-bosqich talabalari

axmedovakamola64@gmail.com

Annotatsiya. Atrof-muhitni muhofaza qilish insoniyatning eng muhim vazifalaridan biridir. Tabiat inson hayoti uchun zarur bo'lgan havo, suv va tabiiy boyliklarning asosiy manbai hisoblanadi. Hozirgi kunda sanoat va transport vositalarining ko'payishi natijasida ekologik muammolar kuchayib bormoqda. Bu esa havoning ifloslanishi, suv tanqisligi va iqlim o'zgarishiga sabab bo'lmoqda. Mazkur mavzuda atrof-muhitni asrashning ahamiyati, ekologik muammolarning inson salomatligiga ta'siri hamda tabiatni muhofaza qilish yo'llari yoritiladi. Daraxt ekish, chiqindilarni kamaytirish, suv va elektr energiyasini tejash orqali ekologik muvozanatni saqlash mumkinligi ta'kidlanadi. Tabiatni asrash kelajak avlod uchun sog'lom va toza hayotni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Abstract. Environmental protection is one of the most important tasks of humanity. Nature is the main source of air, water and natural resources necessary for human life. Currently, environmental problems are increasing as a result of the increase in industry and transport. This is causing air pollution, water shortages and climate change. This topic highlights the importance of environmental protection, the impact of environmental problems on human health and ways to protect nature. It is emphasized that it is possible to maintain ecological balance by planting trees, reducing waste, and saving water and

electricity. Preserving nature is important in ensuring a healthy and clean life for future generations.

Аннотация. Охрана окружающей среды — одна из важнейших задач человечества. Природа является основным источником воздуха, воды и природных ресурсов, необходимых для жизни человека. В настоящее время экологические проблемы обостряются в результате роста промышленности и транспорта. Это приводит к загрязнению воздуха, нехватке воды и изменению климата. В данной работе освещается важность охраны окружающей среды, влияние экологических проблем на здоровье человека и способы защиты природы. Подчеркивается, что поддерживать экологическое равновесие можно путем посадки деревьев, сокращения отходов, экономии воды и электроэнергии. Сохранение природы важно для обеспечения здоровой и чистой жизни для будущих поколений.

Kalit soʻzlar: atrof-muhit, ekologiya, tabiatni muhofaza qilish, ekologik muammolar, havo ifloslanishi, suv resurslari, iqlim oʻzgarishi, ekologik madaniyat, chiqindilarni kamaytirish, tabiiy boyliklar, yashil hududlar, inson salomatligi.

Keywords: environment, ecology, nature purification, environmental problems, air pollution, water resources, climate change, ecological environment, ecological, natural resources, green, human environment.

Ключевые слова: окружающая среда, экология, очистка природы, экологические проблемы, загрязнение воздуха, водные ресурсы, изменение климата, экологическая среда, экологический, природные ресурсы, зеленый, среда обитания человека.

Atrof-muhit inson hayoti va jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biridir. Inson tabiat bilan chambarchas bogʻliq holda yashaydi va undan doimiy ravishda foydalanadi. Ammo soʻnggi yillarda texnika va sanoatning rivojlanishi natijasida tabiatga salbiy taʼsir kuchayib bormoqda. Oʻrmonlarning kamayishi, havoning ifloslanishi, suv resurslarining tanqisligi kabi muammolar insoniyat oldidagi eng dolzarb masalalarga aylangan. Shu sababli atrof-muhitni muhofaza qilish bugungi kunning muhim vazifasi hisoblanadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish deganda tabiatni asrash, tabiiy boyliklardan oqilona foydalanish va ekologik muvozanatni saqlash tushuniladi. Tabiat inson uchun yashash manbai bo‘lib, uning barcha ehtiyojlarini qondiradi. Agar tabiatga zarar yetkazilsa, bu inson salomatligi va hayotiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishda har bir insonning o‘rni muhimdir. Daraxt ekish, chiqindilarni to‘g‘ri tashlash, suv va elektr energiyasini tejash orqali tabiatni asrash mumkin. Ayniqsa, yosh avlodga ekologik tarbiya berish muhim ahamiyatga ega. Chunki tabiatni sevgan inson uni asrashga ham harakat qiladi.

Davlat tomonidan ham ekologiyani himoya qilishga katta e’tibor qaratilmoqda. Yashil hududlarni kengaytirish, ekologik qonunlarni kuchaytirish va tabiatni muhofaza qilishga oid tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu ishlar kelajak avlod uchun sog‘lom va toza muhit yaratishga xizmat qiladi.

Ekologiya va Atrof-Muhitni Muhofaza Qilish: Kelajak Uchun Mas’uliyat

Bugungi kunda ekologik muammolar global ahamiyat kasb etmoqda. Tabiatni asrash, atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash insoniyatning mavjudligi va barqaror rivojlanishi uchun eng dolzarb vazifalardan biridir.

Ekologik Vaziyatning Dolzarbligi

Sanoatning rivojlanishi, urbanizatsiya va tabiiy resurslardan noto‘g‘ri foydalanish oqibatida atmosfera havosi, suv resurslari va tuproq ifloslanmoqda. Iqlim o‘zgarishi, biologik xilma-xillikning kamayishi va cho‘llanish kabi jarayonlar bevosita inson faoliyati bilan bog‘liq.

Atrof-Muhitni Muhofaza Qilishning Asosiy Yo‘nalishlari

Atrof-muhitni muhofaza qilish—bu inson faoliyatining tabiatga salbiy ta’sirini cheklash va oldini olish choralaridir. Bunga quyidagilar kiradi:

- **Havoni tozalash:** Sanoat chiqindilarini kamaytirish va filtrlarni o‘rnatish.
- **Suv resurslarini asrash:** Suv havzalarini ifloslanishdan himoya qilish va suvni tejash.
- **Qo‘riqxonalar:** Tabiat komplekslarini saqlash maqsadida milliy bog‘lar va qo‘riqxonalar faoliyatini kengaytirish.

Insonning Roli va Ekologik Madaniyat

Ekologik barqarorlikni ta'minlashda har bir insonning shaxsiy roli katta. Ekologik madaniyatni shakllantirish, chiqindilarni saralash, daraxtlar ekish va energiyani tejash kabi kichik harakatlar katta natija beradi.

Atrof tabiiy muhitni ifloslanishi — ekologik holatga salbiy ta'sir qiladigan moddalarning atrof muhitda mavjudligi. Atrof tabiiy muhitni ifloslanishi tabiiy resurslarning kamayib ketishidan tashqari, ekologik tizimlarning buzilishiga va energiya almashinuvining tabiiy holatda kechishiga jiddiy ta'sir qiladi. Atrof tabiiy muhitni ifloslanishi tabiiy moddalar tuproq, suv, yer osti boyliklari, atmosfera havosi tarkibining fizik va kimyoviy o'zgarishiga olib keladi. Agar bunday o'zgarish inson hayotining faoliyati bilan bog'liq bo'lsa — antropogen ifloslanish, uning ishtirokisiz bog'liq bo'lsa tabiiy ifloslanish deyiladi. *Atrof tabiiy muhitning antropogen ifloslanishi umumiy ifloslanishning 90-97 %ni tashkil etadi*

Atrof-muhit Ifloslanishini Oldini Olish Uchun Chora-tadbirlar Ko'rish Kerak:

1. **Qayta Tiklanadigan Energiya Manbalaridan Foydalanish:** Fosil yoqilg'ilarning yonishi havo ifloslanishiga va issiqxona gazlari chiqindisiga olib keladi. Quyosh, shamol va gidroelektr kabi qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda muhim qadamdir.

2. **Qayta Ishlash va Chiqindi Boshqaruvi:** Chiqindilarni qayta ishlash va organik chiqindilarni kompost qilish, atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishning samarali usullaridan biridir. Plastik, shisha va metall kabi materiallarni qayta ishlash tabiiy resurslarni saqlashga hissa qo'shadi.

3. **Yashil Hududlarni Himoya Qilish va Ko'paytirish:** Daraxtlar va o'simliklar karbonat angidridni yutib, havo sifatini yaxshilaydi. Parklar va o'rmonlarni himoya qilish va yangi yashil hududlarni yaratish atrof-muhit salomatligi uchun zarurdir.

4. **Atrof-muhitga Do'st Mahsulotlardan Foydalanish:** Kundalik hayotda kimyoviy tarkibli tozalash vositalari, zararkunanda dori vositalari va yuvish vositalari o'rniga atrof-muhitga do'st muqobillaridan foydalanish suv va tuproq ifloslanishini kamaytiradi.

5. **Jamoat Transporti va Transport Muqobillari:** Shaxsiy avtomobillardan foydalanishni kamaytirish, jamoat transport vositalaridan foydalanish va velosiped kabi atrof-muhitga do'st transport usullarini tanlash, havo ifloslanishini kamaytirishda samarali.

6. **Ta'lim va Xabardorlik Yaratish:** Atrof-muhit ongini oshirish va odamlarni atrof-muhitni himoya qilishga o'rgatish, uzoq muddatda ifloslanishni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi

Qizil kitob va atrof-muhitni muhofaza qilish

Qizil kitob — noyob va yo'qolib borayotgan o'simlik hamda hayvon turlari kiritilgan muhim hujjatdir. U tabiatni muhofaza qilish va biologik xilma-xillikni saqlab qolish maqsadida yaratilgan. Qizil kitobga kiritilgan o'simlik va hayvonlar davlat tomonidan himoya qilinadi. Ularni ovlash, yo'q qilish yoki zarar yetkazish taqiqlanadi. Bugungi kunda insonlarning tabiatga noto'g'ri munosabati natijasida ko'plab hayvon va o'simlik turlari kamayib bormoqda. O'rmonlarning kesilishi, havoning ifloslanishi, suv resurslarining kamayishi va noqonuniy ov qilish ekologik muammolarni keltirib chiqarmoqda. Shu sababli atrof-muhitni muhofaza qilish hozirgi davrning eng dolzarb masalalaridan biridir.

O'zbekistonda ham noyob hayvon va o'simliklarni saqlab qolish uchun katta e'tibor qaratilmoqda. Qizil kitobga jayron, qor barsi, Buxoro bug'usi kabi hayvonlar hamda ayrim noyob o'simliklar kiritilgan. Bu turlarni asrash uchun qo'riqxonalar va milliy bog'lar tashkil etilgan.

Atrof-muhitni muhofaza qilish har bir insonning burchidir. Daraxt ekish, tabiatni ifloslantirmaslik, hayvonlarga ozor bermaslik va suvni tejash orqali tabiatni asrash mumkin. Tabiatni asrash — insoniyat kelajagini asrash demakdir

Xulosa.

Atrof-muhitni muhofaza qilish bugungi kunda butun insoniyat oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Tabiat inson hayotining ajralmas qismi bo'lib, uning boyliklari insonlarning yashashi va rivojlanishi uchun xizmat qiladi. Havoning tozaligi, suv resurslarining yetarliligi va ekologik muvozanat inson salomatligi hamda jamiyat taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli tabiatga ehtiyotkorona munosabatda

bo'lish har bir insonning burchi hisoblanadi. Hozirgi kunda ekologik muammolar, jumladan havoning ifloslanishi, o'rmonlarning kamayishi, suv tanqisligi va iqlim o'zgarishi tobora kuchayib bormoqda. Bu muammolar nafaqat tabiatga, balki insonlarning turmush tarziga ham salbiy ta'sir qilmoqda. Shuning uchun ekologik muammolarni bartaraf etishda barcha davlatlar va insonlar birgalikda harakat qilishi zarur. Tabiatni asrash orqali inson o'zining sog'lom va farovon kelajagini ham asragan bo'ladi. Zero, toza va musaffo atrof-muhit insoniyatning baxtli hayoti uchun asosiy omillardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **O'zbekiston Respublikasining Qonuni.** "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida" (Yangi tahriri). – Toshkent, Adolat.
2. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni.** "2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining Atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5863-sonli Farmoni. – Toshkent.
3. **Ergashev A., Ergashev T.** Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish: Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent, Bilim, 2005.
4. **Alibekov L. A.** Tabiatdan foydalanish va ekologiya muammolari. – Samarqand, Zarafshon, 2012.
5. **Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT).** Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) – Global iqlim o'zgarishi va ekologik xavfsizlik hisobotlari.
6. **O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi.** Rasmiy axborotnomasi va statistik ma'lumotlar to'plami (2021-2025-yillar).
7. **Shodimetov Yu.** Ijtimoiy ekologiyaga kirish. – Toshkent, O'qituvchi, 1994.